אמר רב אין כופין. פירש בקונטרס כי ניחא לתרוייהו ליכנס אין כופין (ג) לחלוץ משום מלוה דנימא דלמה מכווני אבל אם לא תלה לייבם מחמת שתתן אמתלא לדבריה אם אין יכולין להטעותו כפינן ליה וחלץ וממוכה שמין ובורסי שהביא בקונטר' גרמה דאין רמיה שהן מאותם שכופין להוציא מן הבעל אבל כשאר אמתלא אין גרמה לומר דכופין דאל"כ למה היו טורחין לקמן בפרק מצות חליצה (דף קו.) להטעותו יכפוהו לחלוץ ומאגרת מרב אין רמיה דא"כ בלא אמתלא נמי והתם הוי טעמא משום דמצות חליצה קודמת כדמסיק (ג) ועוד דקאמר התם רבי יוחנן מבא ליכנס אין נזקקין לו השתא לחלוץ כופין ואין נזקקין ליכנס מבעיא ועוד מדקאמר בדידך תלה דממנה משמע אפי' בזמן הזה דמצות חליצה קודמת ור"ת גרים מצות יבום קודמת למצות חליצה אמר רב אין כופין וקאי אכרשאונה שהיו מתכוונין לשם מצוה וקאמר דאין כופין ליכנס וכי הוו אתו לקמיה דרב אומן שהיו מתכוונים לשם מצוה ורב יהודה נמי דאתקין אי בעית אימוי לחלוץ אשאומן אם היו מייבמין היו מכוונים לשם מצוה שהרי לא היו מתכוונים לשם נוי ולשם אישות שלא היו מוששים ליכנס אלא לחלוץ אבל אחריני אין מניחין ליכנס אלא אדרבה כופין [או] לחלוץ ואר"ת דהלכה כאבא שאול כשהם מתני' דבכורות (דף יג.) ולא כרמי בר אמא דאמר מחזו לומר דמצות ייבום קודמת כרבנן ועוד (דבריב מכילתין אוקי מתניתין דפ"ק (דף ג. ושם) כאבא שאול ובפרק בית שמאי (לקמן דף קט. ושם) תני בר קפרא לעולם ידבק אדם בחליצה כאבא שאול ותמתא דגמרא בפרק אע"פ (כתובות דף סד. ושם) כאבא שאול ולעיל בשמעתין דמשמע דביאה עדיפא בתמכוין לשם מצוה איירי וא"ת פסק כאן דמצות יבום קודמת וחזר בו בפ' מצות חליצה ופסק דמצות חליצה קודמת: **דמתחזיא** לן בבי דינא **על ארעא.** נראה דל"ג על ארעא דלא צריך כדאמר בפרק מצות חליצה (לקמן דף קו: ושם) גבי הוא אריך והיא גוצא וקלטתו הרוח(ו):

ולשום אישות. דמיפוק ליה עליה שם אישות אר"י כי אין פירושו כהיא דבסמוך לא לשם נוי כונסה לא לשם אישות כונסה דהיינו לשם אישות הייני לשם מצות יבום וכה"ג איכא בפרק הבא על יבמתו (לקמן דף נג: ושם) אפילו שניהם שוגגין או מזידים דהיינו מזיד לשם זנות ולא הוי כהיינו דקאמר התם דרבי רחמנא ביאת שוגג כמזיד דהיינו מזיד במתכוין לשם מצוה וכן אפילו הוא שוגג והיא מזידה: לה

אית דאמרי בביאה כולי עלמא לא פליגי דביאת קטן עדיפא כי פליגי בחליצת קטן והכי איתמר חליצת קטן וחליצת גדול פליגי בה ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי חד אמר [א]חליצת גדול עדיפא וחד אמר כי הדדי נינהו מאן דאמר חליצת גדול עדיפא דהא מצוה בגדול ואידך כי אמרינן מצוה בגדול לענין יבום אבל לענין חליצה כהדדי נינהו תנן לא רצו חוזרין אצל גדול מאי לאו לא רצו לייבם אלא לחלוץ וקתני חוזרין אצל גדול וש"מ חליצת גדול עדיפא לא לא רצו לא לחלוץ ולא לייבם דכוותיה גבי גדול לא רצה לא לחלוץ ולא לייבם אלא אמאי חוזרין אצל גדול למכפייה לכפייהו לדידהו כיון דמצוה עליה דידיה רמיא לדידיה כייפינן ת"ש תלה בגדול עד שיבא ממדינת הים אין שומעין לו ואי ס"ד חליצת גדול עדיפא אמאי אין שומעין לו נינטר דלמא אתי וחליץ ולטעמיך בקטן עד שיגדיל אין שומעין לו אמאי נינטר דלמא גדיל ומייבם [ב](אי נמי [ג] אתי איהו ומייבמה) אלא כל [ד]שהויי מצוה לא שהינן תנן התם [ה]במצות יבום קודמת למצות חליצה בראשונה שהיו מתכוונין לשם מצוה [ו]עכשיו שאין מתכוונין לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום אמר רב [ז]אין כופין כי אתו לקמיה דרב אמר להו אי בעית חלוץ אי בעית ייבם בדידך תלא רחמנא [ח]ואם לא יחפוץ האיש הא אם חפץ אי בעי חליץ אי בעי ייבם ואף רב יהודה סבר אין כופין [ט]מדאתקין רב יהודה בגיטא דחליצה איך פלונית בת פלוני אקרבת ית פלוני יבמה קדמנא לבי דינא ואשתמודעינהו [י]דאחוה דמיתנא מאבא ניהו ואמרי ליה אי צבית ליבם יבם [יא]ואי לא איטלע לה רגליך דימינא ואיטלע לה רגלא דימינא ושרת סיניה מעל רגלוהי וירקת באנפוהי רוקא דמתחזיא לבי דינא על ארעא [יב]ורבי חייא בר אויא מסיים בה משמיה דרב יהודה ואקרינהו מה דכתיב בספר אורייתא דמשה אשתמודעינהו פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעדים וחד אמר אפילו קרוב אפילו אשה [יג]והלכתא גלויי מילתא בעלמא הוא ואפילו קרוב ואפילו אשה: בראשונה שהיו מתכוונין לשם מצוה מצות יבום קודמת למצות חליצה ועכשיו שאין מתכוונין לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום אמר רמי בר חמא א"ר יצחק חזרו לומר מצות יבום קודמת למצות חליצה א"ל רב נחמן בר יצחק [יד]אכשור דרי מעיקרא סברי לה כאבא שאול ולבסוף סברי לה כרבנן דתניא [טו]אבא שאול אומר [טז]הכונס את יבמתו לשם נוי ולשום אישות ולשום דבר אחר כאילו פוגע בערוה וקרוב אני בעיני להיות הולד ממזר וחכמים אומרים [יז]יבמה יבא עליה מכל מקום מאן תנא להא דתנו רבנן [יח]יבמה יבא עליה מצוה שבתחלה היתה עליו בכלל היתר נאסרה וחזרה והותרה יכול תחזור להתירה הראשון ת"ל יבמה יבא עליה מצוה מאן תנא אמר רבי יצחק בר אבדימי אבא שאול היא וה"ק יבמה יבא עליה מצוה שבתחלה היתה עליו בכלל היתר רצה לשם נוי כונסה רצה לשום אישות כונסה נאסרה חזרה והותרה יכול תחזור להתירה הראשון ת"ל יבמה יבא עליה למצוה רבא אמר אפי' תימא רבנן והכי קאמר יבמה יבא עליה מצוה שבתחלה היתה בכלל היתר רצה כונסה רצה אינו כונסה נאסרה חזרה והותרה יכול תחזור להתירה הראשון רצה כונסה רצה אינו כונסה רצה אינו כונסה הא אגידה ביה בכדי תיפוק אלא אימא רצה כונסה רצה חולץ לה ת"ל יבמה יבא עליה [יט]מצוה אימא [כ] רישא [כא]מצות תאכל במקום קדוש מצוה שבתחלה

הסם פגן. במסכת בכורות: **אמר רב אין כופין.** ואי ניחא לתרוייהו ליכנס אין כופין לחלוץ אותו לחלוץ דנימא דלמה מכווני ופגע באיסור אשת אח אלא מי בעי מייבם. ומיהו היכא דהוא לבי ליבומי ואיהי אמרה לא בעינא ליה ואמרה דברים וכיוצא מי מצינו לאטעויה ולומר לו חלוץ לה ע"מ שתתן לך מאתים זוז מטעינן ליה ואי לא כפינן ליה וחלץ דאמר רב אשת (לעיל ד.) מנין לייבמה שנפלה לפני מוכה שחין שאין מוסמין אותה ולא תימא מוכה שחין דוקא אלא כל אמתלא שתתן לדבריה דאמר בהמדיר (כתובות עז.) מעשה בגיידן בבורסי שמת ולו אח בורסי ואמרו מכמיס יכולה שתאמר לאחיך הייתי יכולה לקבל ולך מיי יכולה לקבל ועוד פסקינן הלכתא בשע"פ (שם סד.) כותבין אגרת מרב על אומרת יבם ומכל הנין טעמי כפינן ליה דחלוץ ושקלה כתובה. וכל הני אין כופין דהכא היכא דתרוייהו ניחא להו: **איקרכם.** הקריבה: **אטלע.** **גדל** לה רגל ימין: **דאיפחוי לגא.** דבעינן רוק הנראה לעיני דיינין בפרק מצות חליצה (לקמן דף קו:): **ואקרינהו.** לא חפצתי לקחתה: **בעדים.** שצריך להביא שני עדים שהוא אחי המת מאביו: **אכשור דרי.** כתמיה וכי מתכשרו הדורות: **יבמה יבא עליה מצוה** גרמינן. ולא גרס הכא למצוה אלא לקמן במתיולא דרב יצחק בר אבדימי: **שבתחלה.** עד שלא קדשה אחיו: **נאסרה.** כשקדשה אחיו: **וחוזרה והותרה.** כשמת בלא בנים: **יכול תחזור להיתירה הראשון.** מפרש לקמן: **מאן תנא.** ומאי קאמר: **אבא שאול היא וה"ק יבמה יבא עליה למצוה.** משמע לשם מצות יבום דכתב ויבמה: **רבא אמר אפי' תימא רבנן.** ולא תיתני למצוה אלא מצוה: **יבמה יבא עליה מצוה.** מצוה עליו ליבמה יותר מן החליצה: **יכול תחזור להיתירה הראשון.** ומו לא דאי בעי לא כנים לה ת"ל יבמה יבא עליה מצוה: **כבדי תיפוק.** בתמיה: **מצות תאכל.** קרא יתירא הוא דכתיב בריש דקרא והעותרת מן המנחה יאכלו: שבתחלה

עין משפט נר מצוה

נא א טוש"ע אה"ע סי' קסח סעיף י:
נב ב מיי' פ"ח מהלכות יבום הל' כ וסמ"ג הלכה ז סמג עשין נב טוש"ע שם סימן קסה סעיף ח:
נג ג שם סעיף ח כהג"ה וסימן קסח סעיף ו כהג"ה:
נד ד טוש"ע שם סימן קסה סעיף ח כהג"ה:
נה ה ו מיי' פ"ב מהלכי יבום הלכה ל סמג עשין נב טור אה"ע סימן קסט:
נו ז מיי' שם הל' לא טוש"ע אה"ע סי' קסט ס"ח וקנז ס"ב ובפירוש סדר חליצה סעיף לח:
נז ח מיי' פ"ח מהלכות יבום הלכה כ סמג עשין נא טוש"ע שם סימן קו סעיף ח:

תום' חד מקמאי

כתב הרב אלפס (ואשתמודעינן דאחוה [דמיתנא] מאבא הוא אפי' מפי אשה ואפ' מפי קרוב וכיון דמודעי ליה הכי איתחזק גבי [דהוא] סהדא פסומא דהאי קרוב או מפומא דהאי איתתא דהאי ניהו פליגא והא ניהי פליגתא הלכך שרי ליה לסהדא למסמך אפומיה ולמסהד עלוי דההוא [גברא]. או עלוי הך אתתא בין לענין ממונא בין לענין איסורא והוא לא כמ"ש הה"ל ברבי מדרביו שאם היו קרוב או אשה מעידין עכשיו בשעת חליצה דאחוה דמיתנא הוא לא סמכינן עלייהו. וכי סמיכנא עלייהו כגון שכבר קדם מעשה אמרו קמיה דהך סהדי שלא ע"י מעשה דאחוה דהאי הוא ולפיכך כתב דרב שאותו העד יש לסמוך ולהעיד בב"ד על אותו קרוב או אותה אשה שאמרו לו שלא ע"י מעשה דהוא אחוה דהאי גברא (ג). ומיהו עיקר הדבר (ד) שע"י מעשה קרוב או אשה נאמן דגלויי מלתא בעלמא הוא. והלשון שכתב הרב ז"ל [דלא] שרי לסהדא למסמך אפומייהו (ד) משום עובדא דרבה בר חנן דאיתתיה מינה ראיה הוא דכתב עד לפי דברי הרב שכך פירש אמר לה אף אנא. ומיהו אמרי להו דלאו איהי היא ואמרו לי קרובים מקשא הוא דאקשו לה קלא ועתה אני מכיר כי האמת אתך והמניה אבי (לרבא) [לרבה] בר חנן ואילו היו שם עדים כשרים בודאי לא היה נאמן רבה בר חנן. אלמא במקום חשדא אין קרוב [נאמן] אבל לעולם בודאי קרוב או אשה בשעת מעשה נאמן אפי' לדעת הרב אלפס ז"ל.

מסורת הש"ס

א) נדה דפ"ל כתס"כ הרב ז"ל דמדכתיב נדה שלם כו'. **ב)** וכ"כ בריב"ם סימן קפ"ב שדעת הריב"ף דבעת מעשה אין נאמן אפס אי קרוב ע"ש. **ג)** נ"ל נדה שנם בעת מעשה כו'. **ד)** נ"ל במקום לחיבת חשבת אחשבת מקום כו' דמיתי מינה ראיה לפי דברי הרב כך פירושי שאמר לה.

א) ס"ל ל"ב. **ב)** ולקמן מז:. **ג)** כתובות סד. בכורות יב. **ד)** ולקמן קו.. **ה)** [גירסת הערוך ערך טלע ותס לאו מיטלע לך דיגלא דימינא ומטלע ליה דיגלא דימינא שלף חיס נעלו תרגום טלע נגר יח נרתיק ימינה וכו'], **ו)** [מולין לא.]. **ז)** ולקמן קט. [לעיל ב.]. **ח)** [תוספתא פ"ו ע"ש]. **ט)** [ולקמן נד.]. **י)** ס"ל סיפא [אבל דע שכתב"ה היא ריש ע"ש וכן כילקוט תיתא איתא ריש]. **כ)** נ"ל דברים מכילתין דף ב. תיקו מתניתין דפ"ק כתבא שאול וכו'. **ל)** [וע' תוס' לקמן קו: ד"ה עד דתניא]. **מ)** [תוספת כריתות פרק פ"ב]. **נ)** דף נד.].

תורה אור השלם

1. ואם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי:
דברים כה ז

2. כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה:
דברים כה ה

3. והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו מצות תאכל במקום קדש בחצר אהל מועד יאכלוה:
ויקרא ו ט

הגהות הב"ח

(א) גב' אי נמי דלמא אתי איהו ומייבם: **(ב)** תוס' ד"ה אמר וכו' אין כופין אותה לחלוץ: **(ג)** באר"י כדמסיק התם ויומ':

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה אמר כו' אלא מחרכה כופין. כ"כ ר"ל במעלי. תוס' בכתובות (ס"ד מ' ד"ה ודיני ומש"ס רבינו נתה"ש פי' קפ"ה ס"ק ט"ו):

מוסף רש"י

עכשיו שאין מתכוונין לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת. שהמיכם את יבמתו שלא לשם מצוה פוגע באיסור אשת אח (בכורות יב.).

תוספות ישנים

נגשר דלמא אחי וחלץ. וא"ל אפי' לדידיה תקשי דלמא אתי ומיבמם דהא כ"ע מודים דביאת גדול עדיפא דאיכא למימר שמעינו ממנו שלא היה רוצה ליכנס: לבה מחיין אלא גדול למכפייה וכו'. פי' אא"ש דה"ל לא רצה ליכנס אלא לחלוץ וכן אחתים לא רצי ליכנס אלא לחלוץ ניחא אחזרין אלא גדול לחלוץ כי אלעזר עיזבה מסם. אח"ל שלא רצה ליכנס ולא לחלוץ ידכויתה נכי אחין. אי"כ אמאי חזרין אלא גדול הייני ודאי למכפייה וכן נמי נכפייה לדידיה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com